

Meddelelse fra Kommunehospitalets Nerve- Sindssygeafdeling.

Den epidemiske Encephalitis („Sovesygen“) forensiske
Psykiatri.

Af AUGUST WIMMER.

A peine ébauchée, la médecine légale
des formes mentales de l'encéphalite
épidémique apparaît déjà d'un intérêt
primordial.

V. Truelle & G. Petit.

Det viste sig desværre ret hurtigt, at den epidemiske (lethargiske) Encephalitis (»Sovesygen«), der for nogle Aar siden epidemiagtigt gik hen over Verden, langt fra havde udtømt sin ødelæggende Kraft i de talrige Dødsfald, som var dens første, umiddelbare Virkning. Sygdommen viste sig hyppigere og hyppigere at holde sig i Nervesystemet som en kronisk Betændelsesproces, med Svinden og Kommen af de mest forskelligartede nervøse og psykiske Symptomer.

Navnlig var det paafaldende, saa hyppig Børn (og ganske unge Mennesker) efter »overstaaet« Encephalitis lethargica viste stærke sjælelige Forandringer, med eller uden sideløbende Nervesymptomer. Og hvad der gjorde Sagen endnu sorgeligere, var at disse sjælelige Forandringer saa ganske overvejende var af karakterologisk eller moralsk Art. Ofte af en saadan Styrke, at den medførte de uheldigste sociale Konsekvenser for de paagældende Børn, hindrende deres Følgen med i Skolen, gørende dem næsten umulige i Hjemmet, mellem

Kammerater, paa Læresteder osv. og langt fra sjældent udløsende mere eller mindre kriminelle Handlinger. Den kroniske, epidemiske Encephalitis har saaledes føjet et Kapitel til Retspsykiatrien. Og desværre et ikke helt lille Kapitel, idet saadanne sjælelige Forandringer synes meget hyppige hos Encephalitisbørn: Blandt 14 Børn, der havde overlevet det akute Stadie af Sygdommen, fandt Dr. Kn. Winther mere eller mindre stærke sjælelige Forandringer hos 12 (to kunde ikke opspores).¹⁾

De psykiske Sygdomsbilleder hos disse Børn er paafaldende ensformige. Nedenfor refererede Sygehistorie er et smukt Paradigma for Flertallet af dem. Her skal blot fremhæves, at der næsten aldrig er Tale om andre »Intelligensdefekter« end dem, der flyder af den »overvaagne«, men ustadige og hurtig trættede Opmærksomhed, af den jappede Jagttagelsesform, af det »stundesløse« i hele deres Sjæleliv, kort sagt af deres »sjælelige St. Veitsdans« (smIkn. Sygehistorien).

De sjælelige Symptomer, som interesserer os her, er imidlertid Forstyrrelserne af disse Børns Følelses- og Viljesliv. Her træffer vi dels en, ofte ganske overvætted Affektpirrelighed, dels Optræden af en Række Impulsioner af mere eller mindre uhyggelig Art. En ikke helt ringe Kasuistik foreligger allerede herom fra Udlandet²⁾.

Vi kan faa voldsomme Raserianfald, med Skælden i Sprogets værste Udtryk, Ituriven og Ødelæggen, Biden, Sparken og Slaaen om sig, hensynsløse Overfald paa Omgivelserne (Forældre, Søkende osv.) indtil Mordforsøg (*Briand, Stachelin*)³⁾. Enkelte Børn forsøger Ildspaa-

¹⁾ Ugeskrift f. Læger 1923 S. 73, hvor Dr. W. meddeler vore Erfaringer fra Kommunehospitalets Nerve-Sindssygeafdeling.

²⁾ *Briand, Briand & Rebould-Lachaux, H. Colin, Mlle Lévy, Robin, Tinel, Truelle & Petit* (se Revue neurologique 1922—23), *Andrn, Patterson & Spence* (Lancet 1922), *Stachelin* (Zeitschr. f. ges. Neur. & Psych. 1922. Bd. 77).

³⁾ Hos *H. Colin's Patient* optraadte de homicidale Impulser under Søvnvængeri.

sættelse, paa Gardiner, Hospitalssenge, osv. (*Tinet*, Mlle *Lévy*). Andre gør sig skyldige i hæslige Dyrplagerier (*Briand & Rebould-Lachaux*, *Stachelin*). Mange bliver meget løgnagtige, med ondsindede Denunciationer mod Omgivelserne (*Stachelin*, *Robin*). I deres Løgnagtighed indgaar ofte en mytoman Komponent. Saaledes hos en af mine Patienter, der blev syg i sit 15. Aar, og som i Sygdommens tredje Aar blev mytoman, fortalte om Ildebrande, han havde været med til at slukke, og Folk, han havde reddet, pralede med sin Veltalenhed, var »Universalarving«, »mange unge Piger vilde gerne have ham til Kæreste« o. lign. Nogen Tid senere begyndte han med Plattenlagerier, gik op til en Højskoleforstander og slog ham for 200 Kroner: »Han var forældreløs og fattig«. Pengene soldede han op i — Chokolade.

Stachelin fortæller om en 13aarig Dreng, der udviklede sig til en ihærdig Bettler, anfaldende alle med sit Tiggeri, tilsidst udnyttende sine reelle Nervesymptomer til at »falde om i Krampe« paa Gaden, for derved at appellere til de forbigaaendes Goddædighed.

Heller ikke Tyverier er helt sjældne. *Tinet* beretter om en 14aarig Dreng, der gentagne Gange stjæler Cykler, kører til en Naboby og sælger dem og gaar i Cinema eller Circus for Pengene. En 18aarig Pige begaar Magasintyverier, en anden rapser i Hjemmet; det samme er Tilfældet hos en af mine Patienter i hendes Sygdoms 2det Aar.

Ogsaa Vagabondage tilbojeligheder kan disse Børn lægge for Dagen, med Skulken fra Skolen o. a. Hos en af mine Patienter kom disse Tendenser frem et Aars Tid efter Sygdommens Indsættelse, som Eskapader fra Hjemmet, paa indtil 14 Dage, »pludselige Indskydelser«, uden væsentlig Bevidsthedsændring, uden paafølgende Glemsel¹⁾.

¹⁾ Hos en af mine voksne Patienter optraadte en »ambulatorisk Automatisme« paa ca. 8 Dage, hvor han flakkede om, med paafølgende Glemsel for disse Dage, i hvilke han udeblev fra sin Vagttjeneste (»Desertion«).

Men de uhyggeligste Udslag af de sjælelige Forskydninger hos disse Børn (eller ganske unge Mennesker) er dog den ikke sjældne for tidligt fremtrædende (præcose, paradoxe) Sexualitet og Erotisme, i enkelte Tilfælde med en rent legemlig Pubertas præcox, som set af *Stern* og hos en 11aarig Dreng her paa Afdelingen.

I denne præcose Pubertets Følge ser vi excessiv Masturbation, sexuel Klæbrighed, Obskonitet i Tale og Adfærd, Exhibitionisme, endelig Voldtægtsforsøg eller andre Uterligheds handlinger, mod voxne Kvinder eller mod Børn.

Efter Litteraturen synes det heldigvis sjældent, at saadanne Tilfælde kommer for Domsstolene. Det vil derfor maaske have Interesse at gennemlæse efterfølgende Erklæring, som jeg fornylig har afgivet til Retten om en saadan ung »Sædelighedsforbryder«. Sygehistorien vil tillige illustrere en hel Række andre karakterologiske Forandringer hos denne Dreng, der før Encephaliten skal have været sjælelig normal, saaledes som Reglen er hos disse Smaapatienter.

»Til

Københavns Politis 10. Undersøgelseskammer:

Med tilbagesendelse af akterne for den her den 28. Maj d. A. indlagte, 16aarige arrestant N. N., der er tiltalt for uterlighed overfor smaapiger, skal bemærkes følgende:

Drengen, der er søn af maskinarbejder, har for August 1920 angivelig været normal i sjælelig henseende, en livlig, god og lydig dreng, med almindelige aandsevner, aldrig nervøse tilfælde af nogen art.

De første dage i August 1920 fik han »Sovesyge« (encephalitis epidemica v. lethargica), indlagdes paa Blegdamshospitalet. Der var feber, stærk døsighed, uklarhed, dobbeltsyn, lammelse af øvre øjenlaag og af højresidige ansigtsmuskler. C. 3 uger hen i sygdommen bemærkedes hukommelsessvækkelse og med September kom der stærkere sjælelige forstyrrelser: Han sang og skraalede

dagen igennem, blev urimelig, grov i sin mund, bandede, brugte uartige ord, blev voldsom, slog itu, slog medpatienterne osv.

Han overførtes til min afdeling 17. September 1920, var ogsaa her meget uregerlig, slog, sparkede, bed, brugte grove skældsord, spyttede maden ud, lod vandet i sengen, var uvillig og modstræbende overfor undersøgelsen, med »Hold kæft!« o. l. til lægen.

Han var fuldstændig klar og orienteret. En vedholdende stemningsforskydning var der ikke, spec. ikke ægte manisk opstemthed, saalidt som virkelig tankeflugt eller produktivitet. Hans »uartighed« havde ogsaa ofte præg af (reaktive) anfald, med mellemliggende relativ ro, enkelte dage med let præg af somnolens.

Han kunde være ret ondsindet, f. ex. kalde sygeplejersken hen til sig med indsmigrende ord for saa at slaa hende i ansigtet med knyttet næve. Eller han kastede afføring efter de omstaaende, spyttede som en lama, forsøgte at bide dem, o. l.

Masturbation bemærkedes ikke, derimod var han ret »betagen« af en kvindelig volontør, klappede hende paa kinden, vilde kysse hende, kaldte hende »min søde pige«, o. l.

Nætterne ofte søvnlose, med nogen syngen, skælden, osv.

Under en klinisk demonstration, hvor han ganske uanfægtet paahørte skildringen af hans forskellige meriter, angav han ikke at kunne huske ret meget om disse, mente at vi vilde slaa ham, naar vi kom hen til ham. Han vidste Aars-tid, men angav ikke at vide aar eller maaned eller hospitalets navn. Det hele gjorde et lidt lavet indtryk.

N e u r o l o g i s k fandtes normalt reagerende pupiller, ingen sikre øjenmuskel- eller ansigtsslamheder. Babinski-reflex, ankelklonus og meget forstærket patellarreflex paa venstre side, kun let kraftnedsættelse i venstre arm og ben, ingen hemirigiditet, ingen rysten eller andre uvilkaarlige muskelbevægelser, intet Parkinsonagtigt.

Temperaturen under hele opholdet normal, urin uden

albumen eller sukker. Hæmoglobin 80 %. Lumbalpunktur viste paa lidelsens tredje uge celler 21/3, globuliner 2, albuminer 20.

Hans urolige væsen og letpirrelighed tabte sig lidt efter lidt og ved udskrivningen til hjemmet var han (paa hospitalet) en ganske skikkelig, normalt livlig fyr, uden sygelig forstemning. Systematiske intelligensprover viste intelligens svarende til hans alder.

6. April 1922 indlagdes han atter hos mig. Han havde da i c. et aar kunnet passe sit arbejde som mekanikerlærling. I dette tidsrum var han begyndt at lide af koreatisk bevægelsesuro i venstre arm og ben, hovedpine, svimmelhed, svedanfald. Fra $2/_{11}$ til $5/_{12}$ 1921 laa han herfor paa Bispebjerg Hospital. Her røbede han tillige en generende erotisme, kom med uhøviske opfordringer til det kvindelige personale, hængte evig og altid over sygeplejerskerne. Han viste sig tillige meget agil, snakkende. Han udskreves til hjemmet, hvor hans erotisme ogsaa lagde sig for dagen: Han kunde ikke lade smaapiger gaa i fred paa gaden, raabte sjofle ord efter dem, o. l., saa han blev ret berygtet i kvarteret.

Ved indlæggelsen her ret skikkelig, noget barnlig, angergiven over sine meriter. Ingen stemningslidelser, højest lidt veltilfreds-ubekymret stemning. Hans opførsel god, dog lidt vel »opmærksom« overfor sygeplejerskerne. De systematiske intelligensprover viste stadig ingen sikre defekter.

Højde 156 ctm., vægt 40.300 kg. Totalhabitus nærmest barnligt, penis og scrotum dog ret veludviklede, en del pubes, ikke behaaring i axiller eller paa overlæben, infantil stemmeklang.

I venstre arm og ben, nu og da i venstre ansigtshalvdel lette koreiforme ryk, nu og da mere myokloniforme trækninger. Ingen sikker halvsidelambhed, ikke clonus eller Babinskireflex. I det hele intet yderligere abnormt ved den neurologiske undersøgelse. Lumbalpunktur:

celler $\frac{2}{3}$, globudiner 0, albuminer 10. Bordet-Wassermann-reaktionen negativ i blod og rygmarsvæske.

Han udskreves til hjemmet efter et par ugers ophold og indkom her saa for tredje gang 28. Maj 1923, denne gang altsaa indlagt af Retten til Observation: 11. Maj var han blevet arresteret for *uterlighed med smaapiger* (fra 6—12 aar gamle), ojsynlig talrige gange, mindst gennem et aarstid og oftest saaledes, at han paa gaden havde lokket barnet med sig ind i en port el. lign., hvor han saa havde befølt dets underliv eller genitalia, efter hans paa-stand dog altid udenpaa barnets tøj, og havde *exhiberet* for barnet. Han angav i forhørene, at trangen til saadan adfærd kom pludselig over ham, med erektion, men uden ejakulation. Han vil ikke have haft samleje med voxne kvinder, ligesom han heller ikke har forsøgt egentlig coitus med bornene. Han vil have masturberet en del.

Hans sjælelige totalhabitus er nærmest som under tidligere ophold, barnlig-pjanket, ret sludrevorn, plagende om flytning til anden afdeling o. l. Flov, naar man taler med ham om hans lovovertrædelser, ellers godt humør og ubekymrethed, livlig tagen del i afdelingens liv, nysgerrig og noget indblandende indtil det næsvise, har svært ved at rette sig efter husordenen, i hvert fald kun efter gentagne paa-mindelser. Nogle dages sengeleje hjælper i saa henseende godt. Af og til i skænderi med medpatienter. Han render altid efter det kvindelige personale, men har dog endnu ikke gjort egentlige attentater paa dem.

Ingen virkelig exaltation, spec. ikke tankeflugt eller produktivitet, ingen sikre intelligensdefekter, ingen schizofrene træk.

Legemlig undersøgelse viser i det hele samme billede som under tidligere ophold: Højde 163 cm., vægt 48.700 kg. Totalpræg næppe mere virilt. Ikke længere neurologiske symptomer af nogen art.

Observanden, der har gennemgaaet en tydelig fase af »sovesyge«, maa formodes endnu at have denne lidelse, altsaa

have en kronisk encephalitis epidemica, med endnu ikke udhelede forandringer i hjernen og med de deraf flydende sjælelige forandringer, der hos ham, som hos saa mange andre børn, der er bleven inficerede med denne sygdom, først og fremmest viser sig ved karakterologiske (moraliske) forandringer. Blandt disse er den for tidligt optrædende sexualitet, som vi har den hos observanden, et af de mest generende symptomer, enkelte gange, som hos en af mine patienter, forbunden med en rent legemlig pubertas præcox, en abnormt tidlig og stærk udvikling af ydre konsorganer og sekundære konsmærker. I begge tilfælde er der tale om direkte udslag af sygdomsprocessen i (visse afsnit af) hjernen.

Efter det anførte maa exploranden da siges at lide af en organisk (encephalitisk) hjærnesygdom med psykotiske symptomer, derunder den organisk-driftsmæssige sexualitet, der saaledes er et direkte udslag af sygdommen.

Hvis Retten ikke maatte tage anden beslutning, agter jeg at indstille ham til overførelse til St. Hans Hospital. Muligheden for en helbredelse af hans hjærnelidelse og dermed for en forsvinden af hans antisociale tilbøjeligheder er tilstede.

Aug. Wimmer.«

Jeg skal ikke brede mig yderligere om dette eller lignende Sygdomsbilleder, der dog væsentlig har Interesse for Psykiateren og Neurologen. Men jeg har følt mig opfordret til at henlede Opmærksomheden paa denne Aarsag til amoralske og kriminelle Handlinger hos Børn eller ganske unge Mennesker. Spørgsmaalet vil sikkert vise sig at faa ikke ringe Betydning f. Ex. for Skolen, for Skolelægen (som for Huslægen), sikkert ogsaa for Børneforsorgsinstitutioner, forhaabentlig dog kun sjældent for Dommeren, som i refererede Tilfælde.

De paagældende Børn er syge, har en encephalitisk Sindssygdom. De trænger saaledes til Behandling —

og Genopdragelse, under stadigt lægeligt Tilsyn. Af mange Grunde er det uheldigt generelt at henvise dem til vore Sinds- sygehospitaler. Paa de almindelige Hospitaler gør de sig snart umulige paa Grund af deres »Unoder«. De fordrer An- bringelse paa de P s y k o p a t h j e m, hvis Nødvendighed som Led i den offentlige Borneforsorg (som i den egentlige »Anstaltsbehandling«) af sjæleligt abnorme Børn mere og og mere bliver klar for alle, der arbejder med denne sam- fundsvitale Sag.